

27. Андрушко П. П. Кримінально-правова характеристика окремих злочинів у сфері службової діяльності / П. П. Андрушко, А. А. Стрижевецька // Законодавство України : наук.-практ. комент. — 2005. — № 10. — С. 31–78.
28. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації : навч. посіб. / В. О. Навроцький. — К. : Юрінком Інтер, 2006. — 704 с.
29. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : постанова Пленуму Верховного Суду України № 2 від 7 лют. 2003 р. // Вісник Верховного Суду України. — 2003. — № 1.
30. Про судову практику у справах про злочини проти власності : постанова Пленуму Верховного Суду України № 10 від 6 листоп. 2009 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0010700-09>.

Анотація

Михайленко Д. Г. Кваліфікація повторності хабарництва. — Стаття.

У статті аналізуються проблеми кваліфікації повторності хабарництва, як єдиного складного двостороннього злочину. Проводиться відмежування повторного і продовжуваного хабарництва. Розкриваються ознаки повторності у випадках давання та одержання винагороди за один прийом. Досліджується формула кваліфікації повторності хабарництва.

Ключові слова: повторність, хабарництво, давання хабара, одержання хабара.

Аннотация

Михайленко Д. Г. Квалификация повторности взяточничества. — Статья.

В статье анализируются проблемы квалификации повторности взяточничества как единого сложного двухстороннего преступления. Проводится отграничение повторного и продолжаемого взяточничества. Раскрываются признаки повторности в случаях дачи и получения вознаграждения за один прием. Исследуется формула квалификации повторности взяточничества.

Ключевые слова: повторность, взяточничество, дача взятки, получения взятки.

Summary

Mihaylenko D. G. Qualification of repetition of bribery. — Article.

In this article it is analyzed problems of qualification of repetition of bribery as of the one complex bilateral crime. It is established demarcation of a repetitive and a long-term bribery. It is discovered features of repetition of giving and getting remuneration for one appointment. It is researched a formula of qualification of bribery repetition.

Keywords: repetition, bribery, giving of a bribe, taking of a bribe.

УДК 343.121.4:343.132

І. І. Войтович

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ТАКТИКИ ЗАХИСТУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ НЕВІДКЛАДНИХ СЛІДЧИХ ДІЙ

Якщо тактика захисту в кримінальних справах в цілому на достатньо високому рівні опрацьована у юридичній літературі як науковцями, так і практиками — до цієї теми зверталися О. Я. Баєв, М. О. Баєв, О. Д. Бойков, В. Д. Басай, Т. В. Варфоломеева, І. Ю. Гловацький, Р. М. Жамієва, Я. П. Зейкан, Р. Г. Зорін, О. Ю. Львова, В. В. Титаренко та інші, то питання тактичних особливостей участі захисника у невідкладних слідчих діях поки що не підіймалося на належному рівні.

Метою даної статті є з'ясування наявності особливостей захисної тактики під час провадження невідкладних слідчих дій, а також розгляд окремих тактичних прийомів, що можуть використовуватися захисником під час їх провадження.

Невідкладні слідчі дії — це слідчі дії, які провадяться з метою негайного виявлення та фіксації слідів злочину, а також доказів, що вимагають негайного закріплення, вилучення та дослідження.

Чи є передумови стверджувати, що існують певні особливості тактики захисту під час провадження невідкладних слідчих дій? На нашу думку — так. Такий висновок робимо виходячи з наявності процесуально-правових та криміналістичних особливостей провадження невідкладних слідчих дій, які безпосередньо стосуються участі у них захисника.

Процесуально-правові особливості зокрема пов'язані з наявністю особливого порядку залучення захисника до участі у невідкладних слідчих діях, який може використовуватися за певних обставин. Так, відповідно до ч. 5 ст. 47 КПК України, у випадку, коли є потреба у проведенні невідкладних слідчих чи інших процесуальних дій з участю захисника, а підозрюваний чи обвинувачений ще не встиг його запросити або явка обраного захисника неможлива, особа, яка провадить дізнання, слідчий своєю постановою вправі призначити захисника тимчасово до явки обраного захисника. Сам факт призначення адвоката-захисника для участі у тих слідчих діях, куди не встигає з'явитися обраний захисник, вже свідчить про дуже стислий проміжок часу, який має у своєму розпорядженні такий адвокат для підготовки до слідчих дій, що і неминуче позначиться на обранні таким захисником специфічної тактики для найбільш ефективного досягнення ним поставлених перед ним завдань.

Крім того, вже сама правова природа невідкладної слідчої дії свідчить про можливість обмеження процесуальних гарантій прав підозрюваного, обвинуваченого та інших учасників під час її проведення. І. Ф. Демідов справедливо відзначив, що екстраординарний характер розглянутих дій робить неможливим при їх здійсненні дотримання в кожному випадку всіх необхідних формальностей, встановлених для слідчих дій у кримінальному процесі [1, 97]. Ця слідча дія саме тому невідкладна, що зволікання з її проведенням може завдати непоправної шкоди інтересам слідства, викликані втратою певних, інколи незамінних, доказів. Тому закон допускає у певних випадках відступи від загального порядку провадження слідчих дій, які проявляються у 1) проведенні слідчої дії за спрощеною процедурою (без попереднього отримання рішення суду чи санкції прокурора, без оформлення постановою — у невідкладних випадках при обшуку, виїмці, огляді); 2) проведенні слідчої дії до порушення кримінальної справи (у випадку невідкладного огляду місця події); 3) проведенні слідчої дії у нічний час (у невідкладних випадках при обшуку, виїмці, огляді, допиті обвинуваченого). Ці відступи самі по собі обмежують певні права особи, щодо якої проводиться слідча дія, а нерідко ставлять їх під загрозу порушення, що вимагає у захисника додаткових зусиль, спрямованих на недопущення порушень прав та свобод підзахисного.

Крім того, навіть тоді, коли процедура провадження невідкладних слідчих дій не відрізняється від порядку провадження цих же слідчих дій у звичайному режимі, на практиці дізнавач чи слідчий прагнуть якнайшвидше провести невідкладну слідчу дію, інколи й ціною певних обмежень процесуальних прав учасників справи. Так, захисник відповідно до ст. 48 КПК України має право до першого допиту підозрюваного чи обвинуваченого мати з ним конфіденційне побачення без обмеження його тривалості. Проте в реальності і захисник, і його підзахисний нерідко спонукуються до швидшого завершення бесіди для того, щоб розпочати допит [2, 29]. Право захисника з моменту допуску до справи знайомитися з її матеріалами, якими обґрунтовуються затримання підозрюваного чи обрання запобіжного заходу або пред'явлення обвинувачення, теж нерідко реалізується не у повному обсязі — захиснику надається лише постанова про порушення кримінальної справи і протокол затримання підозрюваного чи постанова про пред'явлення обвинувачення.

Необхідність у виробленні тактики професійного захисту під час проведення невідкладних слідчих дій викликана і окремими суто криміналістичними причинами. Криміналістикою давно розроблені рекомендації для дізнавачів та слідчих щодо найбільш ефективного проведення невідкладних слідчих дій [3–6]. І застосовуючи тактичні прийоми, спеціально розроблені для використання при провадженні невідкладних слідчих дій, вони матимуть перевагу перед захисником, який, вступаючи у справу, досить поверхнево володіє інформацією про обставини справи. Тому захисник, вступаючи у справу у ситуації, що не дає можливості повноцінно підготуватися до захисту, повинен бути «озброєний» тактичними рекомендаціями щодо поведінки у типових слідчих ситуаціях, які можуть скластися на момент його вступу у справу. Не слід тут виключати і можливість застосування особою, що провадить дізнання, чи слідчим сумнівних з точки зору відповідності закону та професійної етики прийомів для максимального досягнення результату, до чого захисник повинен бути готовим та володіти відповідними прийомами нейтралізації можливих спроб зловживань.

Розроблення типових тактичних прийомів захисту під час невідкладних слідчих дій необхідне не лише для так званих «тимчасових» захисників, призначених у порядку ч. 5 ст. 47 КПК України, а і для тих захисників, які запрошені підозрюваним чи обвинуваченим або призначені у справу у загальному порядку. Виконання ними своїх завдань під час проведення невідкладних слідчих дій полегшується завдяки тому, що зазвичай вони ознайомлені з обставинами справи з розмови з підзахисними, їх родичами, знайомими, вони мали можливість ознайомитися з окремими процесуальними документами, спрогнозувати хід розслідування та виробити правову позицію та тактику захисту на випадок різних слідчих ситуацій. Проте все ж участь у невідкладній слідчій дії для будь-якого захисника містить елемент несподіваності та незвичності, що здатне вплинути на ефективність захисту, якщо не володіти при цьому тактичними «заготовками».

Виникає питання — наскільки доцільною є участь захисника у всіх без винятку невідкладних слідчих та інших процесуальних діях? Для захисника,

призначено спеціально для участі у невідкладних процесуальних діях у порядку ч. 5 ст. 47 КПК України, відповідь однозначна — це його обов'язок, невиконання якого є підставою для застосування заходів дисциплінарної відповідальності, натомість у тих слідчих та інших діях, де участь захисника не є обов'язковою, все не так просто. При відповіді на дане запитання слід виходити з такого. Невідкладна слідча дія нерідко проводиться в умовах, при яких потенційна можливість обмеження, а то й порушення, прав підозрюваного чи обвинуваченого є суттєво вищою, ніж при проведенні такої ж процесуальної дії, але у загальному порядку. А тому професійний захист у таких умовах буде особливо доцільним. Тому, якщо обраний адвокат-захисник буде повідомлений про проведення невідкладної слідчої дії по відношенню до його підзахисного або йому це стане відомо з яких-небудь інших джерел, він, виходячи із свого професійного обов'язку повинен взяти участь у такій процесуальній дії. Крім того, при невідкладних слідчих діях, як правило, отримуються дуже важливі докази, а тому захиснику було б доцільніше брати активну участь у одержанні цих доказів, аніж потім працювати з доказами, які зібрані без нього. Якщо таке повідомлення про проведення невідкладної слідчої дії захисник отримав із запізненням і це не дає йому можливості встигнути на призначений особу, що провадить дізнання, чи слідчим час, він повинен телефонограмою чи телеграмою повідомити його про неможливість своєчасного прибуття і клопотати про відкладення проведення такої слідчої дії. Якщо його клопотання не буде задоволене, захисник матиме підстави для оспорювання допустимості доказів, зібраних під час такої слідчої дії.

На нашу думку, визначення захисником тактичних завдань насамперед залежить від захисної ситуації, в якій здійснюються невідкладні слідчі дії. За визначенням В. Л. Кудрявцева, під захисною ситуацією потрібно розуміти ті умови, в яких захисник у даний момент здійснює захист прав та законних інтересів підзахисного [7, 26]. За своїм змістом захисна ситуація є «слідчою ситуацією навпаки». Поняття «захисна ситуація» не є широко вживаним у науковій криміналістичній літературі, проте з огляду на посилення уваги науковців до проблем тактики професійного захисту, актуальність теоретичного розроблення даного поняття буде тільки зростати. Захисну ситуацію можна розглядати і характеризувати у широкому та вузькому значеннях. У першому випадку захисна ситуація визначається у справі в цілому, а у другому — в конкретний момент провадження у справі — наприклад при провадженні певної слідчої дії.

Захисні ситуації поділяються на такі типи: а) обвинувачений визнає себе винним у інкримінованому йому злочині та у справі зібрано достатньо матеріалів, що підтверджують його вину; б) обвинувачений визнає свою вину, але доказів у справі, що підтверджують його вину, немає; в) обвинувачуваний себе винним не визнає й у справі відсутня необхідна й достатня сукупність доказів, що підтверджують законність і обґрунтованість пред'явленого йому обвинувачення; г) обвинувачуваний себе винним не визнає, однак у справі є необхідна й достатня сукупність доказів, що характеризує пред'явлене йому

обвинувачення як законне й обґрунтоване [7, 26]. Кожна з цих захисних ситуацій позначається і на постановці стратегічних і тактичних завдань захисника у кримінальній справі, у тому числі й під час провадження невідкладних слідчих дій.

На нашу думку, захисні ситуації з практичною метою можна класифікувати і за іншим критерієм — наявністю чи відсутністю конфлікту у підозрюваного, обвинуваченого чи його захисника у відносинах з особою, що провадить дізнання, чи слідчим — на конфліктні та безконфліктні. Безконфліктні захисні ситуації, у яких проводяться невідкладні слідчі дії, є найбільш сприятливими для роботи захисника.

Натомість при конфліктній захисній ситуації проведення невідкладної слідчої дії може бути пов'язане для захисника з суттєвими перешкодами для його ефективної участі у справі та порушеннями. У такій ситуації слідчий може бути зацікавлений якнайшвидше провести слідчу дію, причому з якнайменшими перешкодами та з отриманням бажаного для нього результату. При цьому навіть законна протидія тактиці слідчого можуть викликати у останнього несприйняття, роздратування і небажання йти на поступки. При цьому не виключається застосування незаконних засобів по відношенню до обвинуваченого. Таким чином, при такій несприятливій захисній ситуації конфлікту захисник має на меті у першу чергу запобігати порушенням прав свого підзахисного (психологічному та фізичному тиску, застосуванню незаконних тактичних прийомів слідчим, процесуальним зловживанням тощо), щоб перешкодити появі у справі недопустимих доказів. А поряд з цим захисник повинен реалізувати під час проведення невідкладних слідчих дій своє завдання участі в доказуванні — сприяти встановленню виправдувальних доказів чи доказів, що пом'якшують відповідальність підзахисного.

Отже, у конфліктній захисній ситуації адвокат-захисник стикатиметься з менш «комфортними» умовами — обмеженість у часі для підготовки до слідчої дії, прийнятті рішень, а окрім цього й підвищена вірогідність протидії з боку органів та осіб, які ці слідчі дії проводять.

Як зазначає О. О. Горбунов, протидія законній захисній діяльності може здійснюватися у таких формах: 1) втручання в законну діяльність адвоката-захисника; 2) перешкодження такій діяльності; 3) ускладнення законної діяльності адвоката-захисника шляхом використання тактичних прийомів і коштів. При цьому якщо перші дві з названих форм протидії завжди є протиправними, то протидія здійсненню процесуальної функції адвоката шляхом використання стороною обвинувачення тактичних прийомів і коштів є припустимим (не протиправним) у тому випадку, якщо тактичні прийоми відповідають вимогам допустимості, розробленим криміналістикою [8, 11]. Тактика професійного захисту повинна у своєму арсеналі мати тактичні прийоми для нейтралізації всіх видів протидії захисній діяльності.

На постановку захисником завдань на участь у відповідній невідкладній слідчій дії впливає і такий важливий момент — чи є ця невідкладна слідча дія першою слідчою дією, у якій братиме участь захисник у даній справі, чи це

чергова слідча дія, і як наслідок, наскільки повно захисник володіє інформацією про обставини справи. Якщо у захисника дана невідкладна слідча дія є черговою, тобто він раніше вступив у справу і відповідно проінформований про обставини справи, то його тактичні завдання на участь у даній слідчій дії підпорядковані загальним стратегічним завданням, обраним для всієї справи, з відповідними поправками, пов'язаними з умовами проведення невідкладної слідчої дії. Невідкладна слідча дія у цій ситуації не є для захисника чимось екстраординарним.

Якщо ж у адвоката-захисника невідкладна слідча дія є першою слідчою дією після вступу у справу, а тим більше, якщо його призначив слідчий тимчасово для участі саме у цій справі — на перший план серед завдань захисника виходить інформаційне завдання — отримати максимум можливих відомостей про обставини справи, суть підозри чи обвинувачення. Як такої стратегії захисту, захисні версії захисник ще не встиг підготувати за браком відповідної інформації, а тому ця невідкладна слідча дія і буде першим етапом для розробки стратегічних завдань на всю справу, обрання правової позиції.

Окрім цього завдання, перед захисником до і під час проведення невідкладної слідчої дії, яка є першою слідчою дією після вступу в справу, стоятиме важливе тактичне завдання — налагодження психологічного контакту з підзахисним, з особою, що провадить дізнання, чи слідчим, з яким захисник буде працювати протягом всього досудового слідства. Встановлення з підзахисним довірливих стосунків, а з особою, що проводить досудове слідство, нормальних робочих відносин, — є запорукою створення умов для ефективного досягнення поставлених перед захистом стратегічних цілей.

Обрання захисником тактики на участь у проведенні невідкладних слідчих дій залежить у значній мірі й від їх процесуальних особливостей.

З точки зору криміналістичної тактики постановка захисником завдань та обрання тактичних прийомів має суттєві особливості під час проведення як невідкладних слідчих дій допитів та інших слідчих дій, які своїм елементом мають або можуть мати допит, наприклад, очна ставка, пред'явлення для впізнання, а також інших слідчих дій.

Як показує аналіз практики, невідкладними слідчими діями, у яких бере участь захисник, найчастіше є саме допити підозрюваного та обвинуваченого.

Що ж до інших невідкладних слідчих дій, наприклад, обшуку, виїмки, огляду тощо, то участь у них захисника не є поширеною. Обшук і виїмка є ефективними за рахунок своєї несподіваності, а тому повідомляти заздалегідь захисника про їх проведення для особи, яка буде проводити обшук (виїмку), було б безглуздом, тим більше, що у невідкладних випадках для проведення обшуку, огляду чи виїмки не є необхідним отримання навіть попереднього дозволу суду. Як зазначає О. Я. Баєв, слідчий може свідомо повідомити захисника про проведення цих слідчих дій тільки тоді, коли він упевнений у позитивних для себе результатах для підвищення легітимності процедури проведення обшуку чи виїмки і попередження можливим звинуваченням у зловживаннях під час їх проведення у майбутньому [9, 156–157].

Проте, якщо захисник отримає інформацію від, наприклад, підзахисного, що щодо нього готується проведення або проводиться невідкладна слідча дія (обшук, виїмка, огляд тощо), він може (або повинен у залежності від захисної ситуації) з'явитися на місце і зажадати допуску його до участі в цій слідчій дії.

Постановка тактичних завдань і обрання тактичних прийомів для використання під час проведення невідкладних слідчих дій може змінюватися, оскільки тактика захисту є залежною від тактики обвинувачення, і тактичні прийоми, які використовуватиме особа, що провадить слідчу дію, визначатимуть і зміст захисних «контрприйомів». Наприклад, психологічний прийом, який використовується слідчими під час допиту — «нагнітання ситуації», коли він «завантажує» обвинуваченого запитаннями, не даючи часу на роздуми, вимагаючи швидкої відповіді, підвищуючи голос і т.д., захисник повинен уміти нейтралізувати своїми тактичними прийомами — наприклад нагадування про можливість відмовитися від надання показань.

Тактичні прийоми захисту під час проведення невідкладних слідчих та інших процесуальних дій можна поділити за етапами їх застосування. Є доцільність виокремлення окремих тактичних прийомів підготовки до участі при проведенні невідкладної слідчої дії. Тут потрібно мати на увазі, що невідкладність відповідної процесуальної дії вже передбачає набагато менші можливості належної підготовки для здійснення ефективного захисту.

Насамперед, при з'явленні захисника для участі у такій слідчій дії він повинен з'ясувати, у чому полягає її невідкладність, які причини викликали необхідність відступлення від загального порядку проведення слідчої дії (до прикладу, чому допит, обшук чи пред'явлення для впізнання проводиться уночі). З'ясувавши підстави проведення невідкладної слідчої дії, захисник повинен здійснити інформаційну підготовку до неї. Обсяг такої підготовки залежить від того, чи участь у невідкладній дії є першою дією адвоката після вступу у справу, чи він і раніше здійснював захист у цій справі. Захисник, який вже брав участь у справі, знайомий з її обставинами з процесуальних документів, з розмови з підзахисним. Для нього підготовка до участі у невідкладній слідчій дії може бути мінімальною. Захисник, безпосередньо призначений слідчим для участі у невідкладній слідчій дії, як правило, володіє поверхневою інформацією про суть справи, отриманою від слідчого, і йому ще до проведення слідчої дії необхідно докласти певних зусиль для отримання інформації про суть справи. Так, йому, посилаючись на п. 3 ч. 2 ст. 48 КПК України, слід наполягти на отриманні для ознайомлення матеріалів справи, які обґрунтовують затримання підозрюваного чи обрання запобіжного заходу або пред'явлення обвинувачення. Враховуючи невизначеність у законодавстві переліку таких матеріалів, він має бути готовим проявити наполегливість і вимагати ознайомлення з якомога більшим колом таких документів.

Після ознайомлення з такими матеріалами захисник має право на конфіденційне побачення з підзахисним. Знову ж таки якщо захисник раніше не бачив свого підзахисного і про обставини справи йому відомо лише зі слів

слідчого та, наприклад, постанови про порушення кримінальної справи, така бесіда йому буде вкрай необхідна. Тому захисник повинен бути наполегливим і добитися у слідчого права на попередню розмову з підзахисним хоча б на десять-двадцять хвилин. Слідчий повинен погодитись, адже в іншому разі будуть підстави для претензій про порушення ним права на захист та визнання доказів, отриманих під час такої слідчої дії, недопустимими.

Таким чином, тактика захисту у кримінальних справах є частиною криміналістичної тактики, хоча і самостійною та протилежною за своїм спрямуванням до тактики кримінального переслідування. Тим не менше, як тактика кримінального переслідування, так і тактика захисту, незважаючи на таку різновекторність, спрямовані на досягнення рівноважливих цілей кримінального процесу — розкриття злочинів і притягнення винних до кримінальної відповідальності та недопущення засудження невинних у вчиненні злочинів

Висновок про те, що тактика захисту під час невідкладних слідчих дій володіє певними особливостями, має як кримінально-процесуальні (нормативні), так і криміналістичні підстави. Перед захистом при проведенні невідкладних слідчих дій стоять специфічні тактичні завдання залежно від захисних ситуацій, в яких здійснюється та чи інша слідча дія.

Знання адвокатом-захисником основ криміналістичної тактики захисту є запорукою ефективного досягнення ним завдань охорони прав та законних інтересів підзахисного під час провадження у кримінальній справі загалом і невідкладних слідчих дій зокрема.

Література

1. Демидов И. Ф. К вопросу о сущности дознания // Научная информация по вопросам борьбы с преступностью. — М., 1983. — № 75. — С. 97–100.
2. Зейкан Я. П. Право на захист у кримінальному процесі : практ. посіб. / Я. П. Зейкан. — К. : Юрид. практика, 2004. — 288 с.
3. Вайнгарт А. Уголовная тактика. Руководство к расследованию преступлений / А. Вайнгарт. — Овруч : Тип. Горбана и Фридмана, 1910. — 463 с.
4. Васильев А. Н. Следственная тактика / А. Н. Васильев. — М. : Юрид. лит., 1976. — 197 с.
5. Герасимов И. Ф. Общие положения криминалистической тактики // Криминалистика. — М. : Высш. шк., 1994. — С. 221–229.
6. Бахин В. П. Понятие, сущность и содержание криминалистической тактики / В. П. Бахин. — К., 1999. — 22 с.
7. Кудрявцев В. Л. Некоторые проблемы криминалистического обеспечения деятельности адвоката-защитника в уголовном судопроизводстве // Вестник криминалистики. — М., 2005. — Вып. 4. — С. 21–28.
8. Горбунов О. А. Противодействие законной деятельности адвоката-защитника в уголовном судопроизводстве (характеристика, средства предупреждения и нейтрализации) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / О. А. Горбунов. — Воронеж, 2006. — 218 с.
9. Баев О. Я. Тактика уголовного преследования и профессиональной защиты от него. Следственная тактика : науч.-практ. пособие / О. Я. Баев. — М. : Экзамен, 2003. — 432 с.

Анотація

Войтович І. І. Окремі питання тактики захисту під час проведення невідкладних слідчих дій. — Стаття.

У статті розглядається питання щодо доцільності розроблення окремих тактичних рекомендацій.

дацій для адвокатів-захисників у кримінальних справах з метою підвищення ефективності їх участі у невідкладних слідчих діях.

Ключові слова: невідкладні слідчі дії, адвокат-захисник, тактика професійного захисту, тактичний прийом, захисна ситуація.

Анотація

Войтович И. И. Отдельные вопросы тактики защиты во время проведения неотложных следственных действий. — Статья.

В статье рассматриваются вопросы целесообразности разработки тактических рекомендаций для защитников по уголовным делам с целью повышения эффективности их участия в неотложных следственных действиях.

Ключевые слова: неотложные следственные действия, адвокат-защитник, тактика профессиональной защиты, тактический прием, защитительная ситуация.

Summary

Vojtovich I. I. Several issues of defense tactics during urgent investigative proceedings. — Article.

In the article the expedience of elaboration of specific tactical recommendations for defense counsels in criminal cases is considered for the purpose of increase of efficiency of their participation in urgent investigative proceedings.

Keywords: urgent investigative proceedings, defense counsel, tactics of professional defense, tactical method, defense situation.

УДК 343.10

О. П. Ващук

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ ДІЙ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ НАПАДІВ НА ІНКАСАТОРІВ

Розслідування нападів на інкасаторів зазвичай проводиться на тлі емоційно загостреного відношення до цих злочинів громадськості, аналогічного тому, яке виникає у випадках вбивств, тому що і там і тут відбувається грубе посягання на вищі блага людини — її життя і здоров'я, в даному випадку заради корисливої мети злочинного заволодіння чужим майном. Такий фон відбивається на виконанні обов'язків осіб, які ведуть розслідування, на ставленні до своєї ролі свідків і особливо інкасаторів, на силі хитрувань і завзятості винних, які прагнуть до того, щоб уникнути суворого законного покарання. Це не можна не враховувати при проведенні кожної окремої слідчої дії.

При розслідуванні нападів на інкасаторів — злочинів, які супроводжуються небезпечним нападом на інкасаторів головним чином на відкритій місцевості (іноді в приміщенні або на транспорті), велику роль відіграє *огляд місця події*. На жаль, на практиці воно явно недооцінюється. Причина полягає в помилковій думці, що на місці події нічого істотного не залишається, тому що злочин відбувається дуже швидко, на маленькому просторі та дії злочинців не складні за своїм характером [1, 237].